

Simpozionul național „Artă, societate și cultură în România interbelică”, 5-7 noiembrie 2014, Timișoara

Muzeul de Artă Timișoara a fost gazda primei ediții a Simpozionului național “Artă, societate și cultură în România interbelică”. Deschiderea simpozionului a avut loc marți, 5 noiembrie 2014, la ora 16.30, prin discursurile lui Victor Neumann, directorul Muzeului de Artă Timișoara și a muzeografei Marcela Oprescu.

Victor Neumann a evidențiat că tema simpozionului a fost selectată deoarece în perioada interbelică au avut loc multe schimbări în evoluția statală românească, s-a dezvoltat cultura tradițională, dar și arta și literatura de avangardă. Totodată, a precizat că dorește o reuniune academică, în care să fie prezentate și dezbătute rezultatele recente ale cercetării științifice cu privire la arta, cultura și societatea României interbelice, particularități regionale, personalități, instituții, creații artistice din Timișoara și Banat. Victor Neumann a subliniat că Muzeul de Artă Timișoara dorește să editeze propria sa revistă, *Euroregionalia*, iar primul număr fiind dedicat României interbelice, va include lucrările participanților la acest simpozion.

La deschidere nu au participat oficialii invitați: Titu Bojin, președintele Consiliului Județean Timiș, Adrian Cioroianu, decanul Facultății de Istorie – Universitatea București.

Apoi, în contextul ceremoniilor de deschidere a simpozionului a fost vernisată expoziția “Artă bănățeană din perioada interbelică”, concepută și organizată de muzeograful Marius Cornea, care a oferit publicului vizitator o imagine asupra vieții artistice din Banat în perioada dintre cele două războaie mondiale. Expoziția a prezentat lucrări aparținând unor artiști bănățeni de marcă, precum Julius Podlipny, Albert Varga și Ferdinand Gallas. S-a menționat rolul Școlii de Arte Frumoase de la Cluj, mutată în 1933 la Timișoara, și activitatea profesorilor Alexandru Popp, Catul Bogdan, Aurel Ciupe, Anastase Demian și Romul Ladea, care au stimulat creația artistică bănățeană. Lucrări expuse cu această ocazie au fost: naturile statice realizate de Emil Lenhardt, marinele lui Corneliu Liuba, peisajele lui Ion Isac și portretele executate de Krausz Albert. Acestea ilustrează curentele artistice din perioada interbelică: constructivismul, expresionismul și postimpresionismul. Expoziția a cuprins 39 lucrări de pictură, grafică și sculptură din Banat din perioada interbelică, din colecțiile Muzeului de Artă Timișoara și din colecții private.

Ulterior, participanții au auzit un concert de muzică clasică oferit de studenți și profesori ai Facultății de Muzică și Teatru – Universitatea de Vest din Timișoara. Studenții au interpretat la pian, vioară și canto, fragmente din lirica lui Sabin Drăgoi, Tiberiu Brediceanu, Nicolae Bretan, George Enescu, susținând astfel o oră de muzică românească.

Tematica simpozionului a fost complexă și a vizat cercetări de istoria artei, istorie socială, studii culturale, deci o abordare multidisciplinară. Participanții la simpozion au prezentat lucrări de istorie a artei (artă religioasă, impresionism, arta germanilor din România, artă bănățeană, sculptura lemnului, colecționari de artă, pictorul Ion Țuculescu), literaturii (Camil Petrescu, Hortensia Papadat-Bengescu, presă, bibliotecă), filozofiei

(ideologie și artă feminină), precum și studii de istorie economică, socială, educațională, politică. Referenții au provenit din diferite instituții de cultură (universități, institute de cercetare, muzee, Patriarhia Română, Arhivele Naționale, Biblioteca Metropolitană București, Anaid Art Gallery), fiind cercetători, muzeografi, profesori, din Timișoara, București, Arad, Cluj, Sibiu, Iași, Lausanne (Elveția).

Susținerea acestor lucrări s-a desfășurat în Sala Barocă a Muzeului de Artă Timișoara, timp de două zile, participanții fiind grupați în 9 paneluri. La sfârșitul fiecărui panel, după prezentarea a trei studii, moderatorii au coordonat dezbateri, discuții libere.

Astfel, pe 6 noiembrie 2014, la ora 9, au început lucrările simpozionului "Artă, societate și cultură în România interbelică". Cercetătoarea Anda-Lucia Spănu de la Institutul de Cercetări Socio-Umane din Sibiu a început lucrările simpozionului, prezentând studiul *Istoriografia interbelică privitoare la imaginile istorice ale orașelor României*. Ea a prezentat cartea sa, care dezvoltă această temă, cu un bogat conținut ilustrativ: peste 1000 de fotografii. Cercetătoarea a definit imaginile istorice, a prezentat activitatea unor colecționari de stampe, precum Ion Cantacuzino, Octav Băncilă. În mod paradoxal, cercetătoarea a justificat că nu prezintă ilustrații demonstrative, fiindcă ele ar distra auditoriul de la prezentarea lucrării.

Absența unui participant a determinat, probabil, schimbări în programul simpozionului, cu privire ordinea și panelul de integrare a lucrărilor. Astfel, moderatorul primului panel, cercetătorul Constantin Ittu de la Muzeul Național Brukenthal din Sibiu, în condițiile absenței unui referent, și-a prezentat lucrarea *Aspecte culturale din viața românilor ardeleni reflecate în "Telegraful român" din Sibiu (1926-1928)*, integrată inițial în panelul 5. Astfel, locul lui Constantin Ittu din panelul 5, a fost luat de Cristina Siricuța din panelul 6, ceea ce a provocat trecerea lui Alexandru Năstase din panelul 7 în panelul 6. Reținem aceste schimbări deoarece ele au influențat și dispunerea tematică atât de complexă, astfel la panelul 6, o lucrare despre inițiativele artistice ale unor asociații feministe a ajuns să fie încadrată între două studii despre comunități evreiești din România interbelică.

Unii referenți s-au limitat la citirea unor rezumate sau fragmente din lucrările lor, care astfel au fost mai greu de receptat, de remarcat informațiile importante, noutățile, interpretările. Uneori, aceste lecturi au fost însoțite de imagini derulate în PowerPoint, dar fără comentarii, fără corelare cu informațiile prezentate.

Dintre prezentările elocvente, libere și demonstrate prin imagini sugestive, de remarcat cea a cercetătoarei Gudrun Ittu. Cercetătoarea a prezentat liber și a ilustrat prin numeroase poze studiul său *Arta plastică a germilor din România între 1930-1944*. Cercetătoarea a analizat cele două orientări artistice ale minorităților germane: noua artă germană nazistă și expresionismul tradiționalist "Heimatkunst". De asemenea, o prezentare liberă, o expunere și comentarii privind numeroase picturi, a susținut Diana Dochia, istoric de artă. Ea a prezentat detalii despre colecția Zambaccian, despre colecționarul Anastasie Simu - care a creat un muzeu în 1910 - și multe altele. Profesoara Getta Neumann din Lausanne a susținut, liber și convingător, un studiu istoric și memorialistic despre istoria liceelor israelite care au funcționat în Timișoara între 1919 și 1948. O prezentare sintetică și elocventă a existenței bănățene din anii 1919-1921 a lui Camil Petrescu a susținut profesoara Lia Florica Faur de la Universitatea de Vest "Vasile Goldiș" din Arad. Lia Faur a prezentat o biografie a scriitorului, subliniind creația literară (inclusiv un volum de versuri *Poem pentru Kicsikém*), jurnalistică și filozofică a lui Camil Petrescu.

Formația filozofică s-a evidențiat din prezentarea studiului *Imaginea femeii în România interbelică: revoluția genului în artă și ideologie* a cercetătoarei Iulia Anghel de la Academia Română, filiala Iași sau a lucrării *Receptarea avangardei în România interbelică* a lui Călin Stegorean, directorul Muzeului de Artă din Cluj-Napoca.

Alte studii s-au remarcat prin bogăția și diversitatea informațiilor prezentate, precum *Influența socio-economică și culturală a comunităților evreiești în formarea României interbelice (1919-1938)* al lui Alexandru Năstase de la Facultatea de Filozofie – Universitatea București, *Aspecte privind dezvoltarea comerțului în județul Severin în perioada 1918-1948* al lui Eusebiu Narai de la Facultatea de Litere, Istorie și Teologie. Informații interesante despre învățământul local au prezentat Trăilă Tiberiu Nicola de la Universitatea de Medicină și Farmacie “Victor Babeș” din Timișoara și Ramona Orban de la Muzeul de Artă Timișoara prin studiile lor *Romulus Ladea, inițiatorul și fondatorul învățământului universitar de arte vizuale din Banat*, respectiv *Învățământul artistic din Banat. Activitatea profesorilor Aurel Ciupe, Ioachim Miloia și Julius Podlipny*. Despre viața politică locală - *Activitatea Partidului Național-Popular în Banat în al doilea trimestru al anului 1947* - a vorbit profesorul Radu Păiușan de la Facultatea de Litere, Istorie și Teologie, UTV, iar despre sistemul bibliotecilor din Bucureștiul interbelic, Florentina Dobrogeanu-Ipsilante de la Biblioteca Metropolitană București.

Academicianul Răzvan Theodorescu a moderat sesiunea a 4-a și a susținut conferința cu titlul *Fundațiile Regale și rolul lor în cultura României interbelice*. Conferențiarul a realizat o pledoarie în favoarea politicii culturale a regelui Carol al II-lea (1930-1940), pe care l-a prezentat ca un monarh cu cultură excepțională, rafinement, talent literar. Răzvan Theodorescu și-a susținut teoria cu multe argumente: relațiile constante ale regelui cu Academia Română, editarea unor lucrări valoroase precum *Istoria literaturii* a lui George Călinescu, *Enciclopedia României* a lui Dimitrie Gusti (un bun colaborator al regelui Carol al II-lea). Totodată, academicianul a evidențiat relațiile apropiate dintre regele Carol al II-lea și mulți intelectuali, care au fost reprezentativi în Ministerul Propagandei, în Partidul Națiunii. A subliniat că din guvernele carliste din anii 1930-1940 au făcut parte 33 de intelectuali, de exemplu, Nicolae Iorga, C. C. Giurescu, Ion Gigurtu ș.a.

Impresionante, organizate, metodice, demonstrate prin ilustrații originale au fost prezentările profesorilor universitari Ruxandra Demetrescu și Victor Neumann. Ruxandra Demetrescu, profesor la Universitatea Națională de Arte București, a prezentat foarte logic, argumentat și cursiv, apelând la opiniile pictorului Francisc Șirato, artiștilor de artă George Oprescu, Alexandru Busuioceanu, studiul *Avatarurile impresionismului în cultura vizuală din România interbelică*. Ruxandra Demetrescu a încercat să explice și să ilustreze cu numeroase tablouri prezentate în PowerPoint, paradoxurile interbelice, când în numele specificului național se promova, dar se și respingea modernismul, iar impresionismul era considerat import străin, respins în România chiar și de condițiile climatice de lumină, nepotrivită acestui curent.

Victor Neumann a susținut comunicarea *Artă, cultură și societate în Timișoara interbelică* într-o manieră modernă, o expunere cronologică, structurată pe domenii, cu ajutorul a numeroase imagini în PowerPoint. Astfel, a început expunerea prin comentarea unor hărți (harta Imperiului Habsburgic, harta regiunii Banat), apoi a statisticilor oferite de recensământul din 1910: cei mai mulți locuitori erau germani, apoi maghiari, români, sârbi și alte etnii, cei mai numeroși erau catolici, apoi ortodocși și alte religii. A continuat cu statistica populației din 1930, subliniind multilingvismul locuitorilor. Victor Neumann a

evidențiat opere ale elitelor literare și artistice din Banat, prezentând pe cei mai reprezentativi pictori, muzicieni, compozitori și sportivi locali. În concluzie, autorul a susținut că orașul Timișoara avea o fizionomie culturală proprie, caracterizată prin expresii multi- și interculturale, prin mai multe religii, dar care se definea ca națiune civică și nu printr-o segregare comunitară.

Au urmat apoi discuții, excursia la Cramele Recaș și astfel s-a finalizat prima ediție a simpozionului național "Artă, societate și cultură în România interbelică", coordonatorul Victor Neumann subliniind repetat dorința continuității acestei manifestări prin noi ediții.

Monica Negru

Vernisajul expoziției ***Primăria Orașului București, 1864-1944. Serviciul Tehnic***

La 14 august 2014, ora 13, s-a desfășurat vernisajul expoziției *Primăria Orașului București 1864 – 1944. Serviciul Tehnic*, în holul Muzeului Municipiului București. Vernisajul a fost deschis de dr. Adrian Majuru, directorul Muzeului Municipiului București, care a vorbit, pe scurt, despre semnificația expoziției și autorii ei. Apoi a dat cuvântul doamnei dr. prof. univ. arh. Ana Maria Zahariade, care a discutat, foarte apreciativ și general, despre expoziție, despre patrimoniu imaterial.

Autoarea expoziției, dr. Cezara Mucenic, critic de artă, a prezentat, sistematic și cu argumente științifice, activitățile desfășurate pentru realizarea expoziției. A început prin nominalizarea tuturor colaboratorilor, evidențiind și parteneriatul cu Arhivele Naționale ale României - Direcția Arhivele Naționale Istorice Centrale și Direcția Municipiului București -, Arhiva Primăriei Municipiului București. A precizat că obiectivul expoziției era reflectarea celor mai importante măsuri prin care Primăria, prin personalul de specialitate, s-a preocupat de îmbunătățirea organizării orașului și în ce privește aspectele edilitare - canalizarea, iluminarea, alimentarea cu apă, curățenia -, cele urbanistice - alinierea străzilor, tăierea de noi artere, raportul construcțiilor existente, sau urmând a se clădi, cu strada și vecinii - și acelea privind arhitectura orașului din punct de vedere al calității construcțiilor, al bunei lor funcționări, al respectării unor elementare soluții estetice.

În București, prin deciziile ce se luau conform unor regulamente succesive ("Regulament de construcție și aliniere"), se aprobau lucrări de intervenții la clădiri existente sau realizarea altora noi de către proprietari - fie persoane particulare, fie instituții sau firme.

Primăria Bucureștilor, organizată prin *Legea comunală* din 1864, a cuprins între serviciile sale și Serviciul Tehnic, împărțit în cel al ingineriei și cel al arhitecturii. Se impuneau intervenții în ce privește alinierea străzilor, prelungirea lor, tăierea de noi artere, pentru a asigura o circulație mai fluentă într-un oraș care s-a dezvoltat liber după voința locuitorilor, dar lipsind acele repere firești precum: perspectiva evoluției sale spațiale, raportul dintre dorința cetățeanului și interesele de bună funcționare ale orașului. Doamna